Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Поліський національний університет
Національна академія прикладних наук ім. Ігнація Мосціцького в Цеханові (Польща)
Даугавпільський університет (Латвія)
Мазовецька академія в Плоцьку (Польща)
Комратський державний університет (Молдова)
Академія прикладних наук імені Яна Амоса Коменського в Лешно (Польща)
Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: СВІТОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 21 травня 2025 р.)

Умань
2025

УДК 330.34 (477+100) (06)
А43

Головний редактор:

Слатвінський М. А., кандидат економічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Чвертко Л. А., заступник директора з наукової роботи ННІ економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Подзігун С. М., в. о. завідувача кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ящук Т. А., доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 28 травня 2025 р.)

Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти
А43 : матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21 трав. 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Навч.-наук. ін.-т екон. та бізнес-освіти та [ін.] ; [голов. ред. М. А. Слатвінський ; редкол. Т. А. Ящук, С. М. Подзігун]. – Умань : Візаві, 2025. – 354 с.

Збірник містить наукові тези ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти», яка відбулася 21 травня 2025 р. на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень учених, викладачів, аспірантів та здобувачів вищої освіти з актуальних проблем розвитку економіки.

УДК 330.34 (477+100) (06)

Матеріали публікуються у авторській редакції.
За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025

Слатвінський М. А.
СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ У ФІНАНСОВОМУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ. 237
Чвертко Л. А.
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ……. 240
Biloshkurskyi M. V.
NAVIGATING TAXATION DYNAMICS IN CRISIS: THE IMPACT OF MARTIAL LAW ON UKRAINE'S EXPORT-IMPORT OPERATIONS….. 243

СЕКЦІЯ 5. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Бержанір І. А.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУМНІВНИХ ТА БЕЗНАДІЙНИХ БОРГІВ ПІДПРИЄМСТВА…… 247
Гайдучок Т. С.
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА…….. 250
Демченко Т. А.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ……... 255
Пінчук Т. А., Михайлович О. Ю.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ…….. 258
Цегельник Н. І.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ……. 263
Чичук В. М.
ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧННОЇ ІНФОРМАТИКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ…… 267

СЕКЦІЯ 6. ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Барвінок Н. В.
ЗНАЧЕННЯ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТА ПАРТНЕРСТВА В ТУРИЗМІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ…….. 271
Бричук Ю. В., Слатвінська Л. А.
ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ОРГАНІЗАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ В ТУРИЗМІ……. 275
Бугеренко Д. О., Барвінок Н. В.
МІСЬКИЙ ТУРИЗМ МАЙБУТНЬОГО: ВІД ТРАНСПОРТНОЇ ДОСТУПНОСТІ ДО ВРАЖЕНЬ…… 278

міжнажродних ринках.

Список використаних джерел:

1. HoReCa 2025: Нововведення, що змінять індустрію гостинностіhttps://surl.li/sbxdmv (дата звернення 06.05.2025).

2. Слатвінська Л. А, Збиранник О. М, Грибанов Т. Є. Шляхи відновлення мікро-, малого та середнього бізнесу у секторі туризму та гостинності в контексті модернізації середовища. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3663 DOI: 10.32782/2524-0072/2024-60-115 (дата звернення 05.05.2025).

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГАЛУЗІ

Смеречанський Р. Р., *здобувач вищої освіти,*
Барвінок Н. В., *доктор філософії, старший викладач,*
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

До початку повномасштабного воєнного вторгнення в Україну туризм був важливою складовою економіки країни, забезпечуючи робочі місця, надходження до бюджету та сприяючи розвитку інфраструктури. Першим серйозним викликом для туризму в Україні, та й світу в цілому, стала пандемія COVID-19. Проте вона все ж завдала менше шкоди ніж війна в країні, адже у 2021 році туризм у країні поступово почав відновлюватися, почали активно розвиватися внутрішні маршрути, екотуризм і культурні подорожі. Тобто всі ті види туризму, які не потребували перетину кордону.

Однак з лютого 2022 року туризм в країні зазнав дуже стрімкого спаду, що пов’язано із початком російсько-української війни. Під загрозу потрапив як в’їзний і виїзний туризм в Україні, так і внутрішній [1; 2].

До основних причин спаду в’їзного туризм (в Україну з-за кордону) варто віднести:

– воєнні дії та загрозу безпеці – іноземні туристи уникають подорожей до зони бойових дій, а Україна наразі не може гарантувати належний рівень безпеки;

– закриття повітряного простору – неможливість прямого авіасполучення значно ускладнює в’їзд до країни;

– руйнування туристичної інфраструктури – знищення готелів, музеїв, історичних пам’яток, курортів та інших об’єктів зменшує привабливість країни для відвідування;

– окупацію територій – важливі туристичні регіони (Крим, частини півдня та сходу) є недоступними або небезпечними для відвідування;

– негативний імідж у ЗМІ та страхи перед ракетними атаками, мінами тощо.

До основних причин спаду виїзного туризму (подорожі українців за кордон) необхідно віднести:

– мобілізацію та обмеження виїзду для чоловіків – обмеження для військовозобов’язаних чоловіків суттєво зменшили потік туристів;

– економічну нестабільність – зниження рівня доходів, втрата роботи, інфляція зменшили можливості українців подорожувати за межі країни;

– психоемоційне навантаження – багато громадян не сприймають подорожі за кордон як доречні в умовах війни;

– логістичні труднощі – зниження кількості рейсів, зміни в прикордонному контролі, подовження часу на перетин кордону.

До основних причин спаду внутрішній туризм (подорожі всередині країни) варто віднести:

– загроза ракетних атак у будь-якому регіоні – навіть відносно безпечні області не можуть повністю гарантувати безпеку туристів;

– руйнування інфраструктури у прифронтових і постраждалих регіонах – багато маршрутів стали недоступними;

– розміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) – готелі, хостели та пансіонати в деяких регіонах стали тимчасовим житлом для ВПО, а не туристичними об'єктами;

– енергетичні проблеми, комендантські години – обмеження на пересування, нестабільне електропостачання створюють додаткові бар’єри;

– переорієнтація потреб населення – основна увага населення зосереджена на безпеці, допомозі армії та виживанні, а не на відпочинку [1].

Отже, усі три напрями туризму в Україні зазнали масштабного удару внаслідок війни, проте, найбільший спад спостерігається у в’їзному туризмі, де питання безпеки відіграє основну роль. Виїзний

туризм обмежений законодавчо та фінансово, а внутрішній – функціонує лише в окремих, відносно безпечних регіонах.

У відповідь на виклики війни туризм в Україні активно почав змінювати свою форму й адаптуватися до нових реалій. До найпомітніших змін варто віднести активізацію внутрішнього туризму у відносно безпечних регіонах. Зокрема Карпати, Львівщина, Прикарпаття й Буковина стали популярними осередками для короткострокового сімейного відпочинку, емоційного та фізичного оздоровлення та відновлення. Це посилило розвиток туристичної інфраструктури в цій місцевості, збільшення кількості малих готелів, та зелених садиб, а також відновлення та поява нових туристичних локацій.

Війна в Україні також спровокувала виникнення нових форм туризму, таких як патріотичний, що зосереджений на відвідуванні історичних місць, меморіалів, музеїв, пов'язаних із боротьбою за незалежність. Також з'явився волонтерський туризм – українці та іноземці приїздять до прифронтових і постраждалих регіонів з метою допомогти у відбудові, забезпеченні гуманітарної підтримки, ремонтах шкіл, лікарень тощо. В цьому контексті туризм набуває глибокого соціального змісту, поєднуючи подорожі з громадською активністю.

Особливого значення в умовах війни набув рекреаційно-оздоровчий та медичний туризм, оскільки фізичне й психологічне виснаження населення зумовило зростання потреби в якісному відновленні. Багато українців пережили втрату домівок, тривале перебування в стресі, евакуацію, або ж перебувають у постійній небезпеці. Саме це сьогодні підвищує попит на послуги, пов'язані з відпочинком, релаксацією та підтримкою здоров'я. Різні рекреаційно-оздоровчі заклади в західних областях України стали тимчасовими осередками відновлення для вимушених переселенців, матерів із дітьми та людей з уразливих категорій.

Разом з тим активно почав розвиватися медичний туризм, орієнтований не лише на цивільне населення, а й на військовослужбовців, ветеранів та поранених. Українські санаторії, реабілітаційні центри та клініки швидко адаптувались до нових викликів, пропонуючи послуги фізіотерапії, психоемоційної підтримки, відновлювальної медицини. Це відкриває перспективи для створення нових спеціалізованих маршрутів, наприклад, військово-реабілітаційного туризму, де поєднуватимуться лікування, спокійна

природа та культурне середовище. Такий напрям може стати не лише важливим для національного відновлення, а й конкурентним сегментом після завершення війни навіть на міжнародному рівні [3].

Зміни торкнулися й цифрового виміру туризму, що пов’язано ще із впровадженням карантинних обмежень у 2020 році. Саме тоді через неможливість фізично відвідати багато об’єктів, активізувалась діджиталізація: з’явилися віртуальні екскурсії українськими музеями, онлайн-мандрівки історичними маршрутами, інтерактивні карти культурних об’єктів. Такі рішення дозволили зберегти інтерес до української спадщини, особливо серед діаспори та іноземців.

Аналізуючи повоєнне відновлення різних країн (Чехія, Словаччина, Боснія і Герцеговина, країни Близького Сходу, Ізраїль, на нашу думку, після перемоги туризм в Україні матиме потенціал потужного відродження. Очікується повернення іноземних гостей, зростання зацікавленості Україною як символом стійкості. Розвитку сприятимуть нові форми туризму: меморіальний (місця битв, військові кладовища), туризм відновлення (екскурсії до міст, які піднялись з руїн), індустріальний туризм (відновлені підприємства, інфраструктура), екологічний туризм та інші. Тут важливою буде роль держави, бізнесу і громад, які мають підтримати локальний туризм, розробити нові безпечні маршрути та сформувати позитивний імідж України як відкритої, сучасної і гідної подорожей країни [4–6].

Отже, війна в Україні кардинально змінила обличчя національного туризму, поставивши перед галуззю серйозні виклики, але водночас відкривши і нові напрямки розвитку. Незважаючи на різке зниження показників туристичних потоків, сфера не зникла, а трансформувалась. На арену вийшли нові соціально значущі напрями туризму, серед яких слід виділити волонтерський, патріотичний, меморіальний, медичний та рекреаційно-оздоровчий туризм. Також спостерігається переорієнтація на внутрішні подорожі, діджиталізацію послуг і підтримку туризму як інструменту психологічної та культурної стабільності у воєнний час.

У перспективі після перемоги Україна має всі шанси стати унікальним туристичним напрямом у Європі, адже поєднує багатий культурний спадок, сучасні підходи до туризму й історію стійкості, яка захоплює світ. Важливо, щоб держава, бізнес та громади працювали спільно над створенням безпечного, привабливого і конкурентоспроможного національного туристичного продукту. Саме

туризм може стати однією з рушійних сил повоєнного відновлення, підтримуючи економіку, зберігаючи культуру та відкриваючи Україну світові з нової, героїчної сторони.

Список використаних джерел:

1. Барвінок Н. Вплив глобальних безпекових факторів на розвиток міжнародного туризму в Україні. *Věda a perspektivy.* 2022. № 4(11). С. 139–151. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/1423. DOI: https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4(11)-139-151.

2. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* : Scientific monograph. Riga : Baltija Publishing, 2022. С. 24–32. URL: http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6403/13255-1. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-4.

3. Барвінок Н. В. Розвиток екотуризму в повоєнний період: світовий досвід для України. *Екотренди в індустрії гостинності: реалії та перспективи* : колективна монографія / за ред. І. М. Поворознюк, Л. М. Нещадим, С. В. Тимчук та ін. Вінниця: Твори, 2023. С. 228–254. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/16918.

4. Кругляк М. Е. Боснія і Герцеговина як приклад вдалого розвитку туризму у післявоєнний час. *Туризм в Україні: виклики та відновлення : з*бірник матеріалів Міжнар. туристичного форуму, м. Київ, 21–22 березня 2023 р. Київ : КНЕУ, 2023. С. 268–270.

5. Моца А., Шевчук С., Середа Н. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41.

6. Олійник А. А., Юрченко К. М. Напрями публічного управління повоєнного відновлення сфери туризму: досвід Хорватії. *Туризм в Україні: виклики та відновлення :* збірник матеріалів Міжнар. туристичного форуму, м. Київ, 21–22 березня 2023 р. Київ : КНЕУ, 2023. С. 224–227.